

CAMERA FILM præsenterer

PASFORFALSKEREN

af Maggie Peren

Premiere den 11. maj 2023

Synopsis

'Pasforfalskeren' er baseret på den sande historie om jødiske Cioma Schönhaus, der med en ukuelig optimisme og stort kreativt talent forfalskede hundredvis af pas under Anden Verdenskrig.

Året er 1943 og Cioma Schönhaus (Louis Hofmann) bor med vennen Det (Jonathan Berlin) i forældrenes lejlighed. Begges forældre er deporteret til koncentrationslejre, og tiden er usikker for de tilbageværende jøder i Berlin. Men lige så dunkle omstændighederne er, lige så lys og fyldt med drenget charme er Cioma, der nægter at være en usynlig overlever og i stedet bruger sine evner som grafiker til at forfalske pas for på den måde både at hjælpe jøder i sikkerhed og tjene rationeringsmærker til at genvinde sin frihed.

Med snilde, ungdommelig kækhed og en dumdristig tro på tingene insisterer Cioma på at bevæge sig frit gennem Berlin, hvor han på vejen udgiver sig for søofficer, møder kærligheden, løber om hjørner med autoriteterne og mere end én gang gnider skuldre med den vold, der gennemsyrrer det krigshærgede Tyskland.

'Pasforfalskeren' er skrevet og instrueret af tyske Maggie Peren.

De små kunstværkers balanceakt

Filmens hovedrolleindehaver, Louis Hofmann, der bl.a. er kendt fra Netflix' tyske hitserie 'Dark', har før gjort sig bemærket på danske biograflærreder med en birolle i Martin Zandvliets 'Under sandet' (2015), som han efterfølgende vandt en Bodil for. Og ligesom 'Under sandet' er også 'Pasforfalskeren' et anderledes take på en fortælling om Anden Verdenskrig. For selvom krigen og volden bestemt er til stede, så høres og ses bomberne og de uniformerede soldater mest i baggrunden, som lysglimt og momentvise påmindelser om den katastrofe, der ligger til grund for karakterernes desperate livssituation. I forgrunden står i stedet de skrøbelige hverdagsvilkår, som helt almindelige mennesker måtte leve med under krigen og de mange skjulte relationer og udvekslinger, der opstod som følge deraf.

Cioma viser sig både heldig og ferm til at finde innovative måder at omgå nazisternes jerngreb. Han undslipper sit tarvelige slavearbejde på en våbenfabrik ved at foregive en blindtarmsbetændelse og snyder sig overmodigt til både klipning og uniform for på fuldendt vis at udstråle det ariske ideal, der mindsker mistanken og giver adgang til de rigtige steder.

Alt foregår med et smil på læben for Cioma, og selv når han forfalsker pas, er det med ulåst dør. Kvinder fra markedet drikker sig fulde i hans lejlighed og han forsøger at imponere sin flirt Gerda ved at skaffe adgang til byens beværtninger med forfalskede papirer. Cioma er en mester i at gemme sig ved at vise sig frem bag en maske og spille tragedien som den komedie, hans ufortrødne optimisme tilskynder ham at gøre.

På den måde er hans færden kun en naturlig forlængelse af hans arbejde med at forfalske pas. De små kunstværker, som han kalder dem, er også små masker, der forvandler overmagtens midler til muligheder og muliggjorde flugten fra Tyskland for hundredvis af jøder. Vi ser, hvordan

forfalskningsarbejdet kræver en ufattelig præcision for at være overbevisende; et rammende billede på, hvordan Ciomas og så mange andre jøders skæbne under krigen stod og faldt på de mindste detaljer og mest subtile fejltrin. Grænsen mellem håb og undergang er en tynd line og karakterernes skrøbelige balanceakt spejles i filmens tone, når den det ene øjeblik spiller som en håbefuld kup-film med dertilhørende finurligt musikakkompagnement og det næste øjeblik som et barskt drama om tidens altædende frygt.

En usædvanlig hovedkarakter

For flirten Gerda hedder slet ikke Gerda – det er alt for farligt at bruge sit rigtige navn. Markedskvinderne bliver opdaget i lejligheden. Og vennen Det, der efter en indledende forsigtighed overgiver sig til Ciomas overmodige rænkespil, ender med at betale den ultimative pris for sin beslutning.

Selv en ukuelig optimist som Cioma kan altså ikke se bort fra den ufattelige brutalitet, krigen bragte med sig, men ulig så mange andre film svælger 'Pasforfalskeren' ikke i karakterernes psykologi. Den foregiver ikke at kunne regne Cioma ud og prøver ikke fortælle sit publikum, hvordan de skal forstå hans handlinger eller evne til at holde virkeligheden ud i strakt arm.

I stedet formidler instruktør Maggie Peren sin historie med en respektfuld distance, der giver Cioma et strejf af uigennemtrængelighed, som kun forstærker indtrykket af, hvor fascinerende og højst usædvanlig en hovedkarakter han egentlig er. For det er atypisk med en Anden Verdenskrigsfilm, der fremhæver lyset i mørket og insisterer på at skildre et unikt individ uden at skulle reducere hans dionysiske livssyn udelukkende til forsvarsmekanisme eller en håndfuld konkrete traumer. Distancen giver magten til Cioma, hans personlighed er hans egen og ikke blot en konsekvens af eller modreaktion mod nazisternes magtfuldkommenhed.

Cioma fortæller mod enden af filmen viceværten Frau Peters (Nina Gummich), at han aldrig vil komme tilbage, aldrig bede om noget og altid vil blive ved med at sige, at alt er godt. For moderne ører kan det udsagn nemt lyde som usund fortrængning, men Ciomas smil og blik er fast, og 'Pasforfalskeren' overlader det i sidste ende til os selv at vurdere, hvorvidt en smule godtroenhed og blind optimisme er den rene tåbelighed eller noget, verden godt kunne bruge lidt mere af.

Credits

Cioma Schönhaus
Det Kassriel
Gerda
Frau Peters
Herr Dietrich
Herr Kaufmann
Ludwig Lichtwitz
Kellner Albert
Frau Lange
Walter Heymann

Louis Hofmann
Jonathan Berlin
Luna Wedler
Nina Gummich
André Jung
Marc Limpach
Yotam Ishay
Luc Feit
Jeanne Werner
Joscha Schönhaus

Klip
Kamera
Originalmusik
Producere

Robert Sterna
Christian Stangassinger
Mario Grigorov
Alexander Dumreicher-Ivanceanu, Alexander
Fritzemeyer, Dietrich Kluge, Martin Kosok,
Jutta Lieck-Klenke, Bady Minck

Manuskript

Instruktion

Maggie Peren (adapteret fra Samson "Cioma"
Schönhaus' erindringsbog 'Der Passfälscher')
Maggie Peren

Originaltitel
Længde
Land/år

Der Passfälscher
116 minutter
Tyskland, Luxembourg/2023